

Ekonomické prínosy projektu Biela Noc (BN) v Bratislave

Poznámka: Všetky nižšie uvedené výsledky predstavujú odhad potenciálnych finančných prínosov projektu BN pre lokálnu ekonomiku v meste Bratislava. Základom pre ich spracovanie boli verejne dostupné štatistiky o meste Bratislava a jeho regióne, spolu s expertnými odhadmi tvorcov BN, ktoré vychádzajú z 5 rokov skúseností s organizáciou tohto projektu v Košiciach.

1. Základná charakteristika projektu BN a rámcová analýza jeho prínosu pre lokálnu ekonomiku

Biela Noc svojím konceptom predstavuje unikátny druh kultúrneho podujatia v otvorenom priestore, ktorý v Bratislave zatiaľ absentuje. Ide o každoročnú akciu trvajúcu jeden večer, ktorá je bezplatne prístupná desiatkam tisíc návštevníkov s heterogenickou socio-ekonomickou štruktúrou. V súčasnosti neexistujú v Bratislave verejné kultúrne akcie, ktoré navštevuje podobný počet ľudí ako BN v Košiciach. Najvýznamnejším kultúrnym podujatím v meste je Kultúrne leto, ktoré v roku 2014 prilákalo 90 000 návštevníkov. Táto návštevnosť bola dosiahnutá v priebehu troch mesiacov trvania festivalu. Projekt typu BN má reálny potenciál dosiahnuť podobnú návštevnosť v priebehu jedného večera. Momentálne v BA neexistuje počtom návštevníkov projekt trvajúci jeden večer podobného rozsahu ako je Biela Noc – najväčšie jednorázové podujatia sú väčšinou koncerty zahraničných hudobných skupín alebo športové podujatia, kde však návštevnosť zväčša nepresahuje 10 000 ľudí.

Potenciálnych návštevníkov Bielej Noci v Bratislave je možné rozdeliť do 5 hlavných kategórií:

- A. **Rezidenti** – obyvatelia Bratislavy v širšom zmysle, t.j. obyvatelia majúci na území mesta trvalý pobyt, dlhodobo sa tam zdržiavajúci z dôvodu štúdia alebo práce, prípadne sú to hostia vyššie menovaných, ktorí sú ubytovaní počas podujatia u nich (t.j. nevyužívajú ubytovacie kapacity ponúkané hostelmi a hotelmi).
- B. **Návštevníci z regiónu** – návštevníci bývajúci v blízkom okolí, ktorí prídu do mesta cielene kvôli BN a hneď po skončení sa vrátia do miesta svojho bydliska. Do tejto kategórie je možné zahrnúť obyvateľov sídiel, ktoré sú v okruhu 100 km od Bratislavy, resp. v okruhu 1 - 2 hodín cestovania osobnou alebo hromadnou dopravou. V prípade Košíc ide najmä o obyvateľov okresu Košice-okolie a o obyvateľov mesta Prešov. Ak obmedzíme túto kategóriu len na obyvateľov SR, tak v prípade Bratislavy

tu môžeme zahrnúť obyvateľov Bratislavského a Trnavského kraja ako aj obyvateľov vybraných miest Trenčianskeho kraja, ktorí sú vzdialení do 90 minút vlakom (mestá ako Trenčín alebo Nové Mesto nad Váhom). Podobne je možné zahrnúť aj obyvateľov Nitry.

- C. **Domáci turisti** – obyvatelia SR, ktorí nepatria do vyššie uvedených kategórií. Hlavný rozdiel oproti návštevníkom z kategórie A a B je ich prenocovanie v ubytovacom zariadení na území mesta Bratislava.
- D. **Zahraniční turisti** – v súčasnosti veľké percento zahraničných návštevníkov Bratislavy prichádza na jednodňový pobyt bez ubytovania s večerným transferom do iných lokalít (najčastejšie Viedeň a Budapešť). Biela Noc má potenciál udržať týchto turistov, aby strávili v meste dlhšie obdobie. Keďže je organizovaná vo večerných hodinách, zahraničný turista je nepriamo nútený k minimálne jednému prenocovaniu, teda 2 dňom stráveným v meste.
- E. **Viedeň** – špeciálnou kategóriu zahraničných návštevníkov sú obyvatelia Viedne. Vzhľadom na dobré spojenie na vlakovej trati Viedeň - Bratislava s hodinovým taktom predstavujú obyvatelia rakúskej metropoly veľkú potenciálnu skupinu regionálnych návštevníkov. Keďže oslovenie návštevníkov z tohto trhu je plánované až v ďalších ročníkoch podujatia, nezahŕňame ich ďalej do tejto analýzy.

Pri analýze je potrebné zohľadniť relatívne vysokú variabilitu návštevnosti BN, keďže ide o podujatie v otvorenom priestore. Hlavnými faktormi ovplyvňujúcimi reálnu návštevnosť BN sú najmä:

- Tradícia podujatia (pozitívny vplyv) – na základe skúseností z Košíc je možné konštatovať, že Biela Noc má stabilný rastový trend. S každým novým ročníkom pribúda počet návštevníkov a podujatie sa etablovalo ako jedna z hlavných kultúrnych akcií v meste. Obyvatelia mesta ju vnímajú ako silnú kultúrnu značku, tak ako napr. Dni mesta Košice alebo Medzinárodný Maratón Mieru.
- Poveternostné podmienky (negatívny vplyv) – keďže Biela Noc je organizovaná v mesiaci október vo verejnom priestore, aktuálne počasie v deň konania ovplyvňuje množstvo návštevníkov. Počas piatich rokov existencie podujatia v Košiciach boli počas večera BN v jednotlivých rokoch teploty v intervale 4-17 stupňov, niektoré roky bol silný vietor alebo pršalo. Táto skutočnosť vplýva podstatnou mierou na celkovú návštevnosť. Presnejšie, poveternostné podmienky vplývajú vo veľkej miere na návštevnosť v kategóriách A – C (lokálni návštevníci zo Slovenska, ktorí vedia flexibilne prispôbiť svoje plány aktuálnemu počasiu). Zahraniční návštevníci majú zvyčajne svoju návštevu plánovanú dlho vopred a preto ich počet sa výraznejšie nemení v závislosti na počasi.

Hlavnými finančnými dopadmi Bielej noci na lokálnu ekonomiku sú najmä výdavky návštevníkov v podnikoch v meste počas podujatia (kaviarne, bary, reštaurácie, rýchle občerstvenie) ako aj ubytovanie turistov a zvýšený záujem o hromadnú dopravu. V prípade Bratislavy boli identifikované nasledujúce kategórie, v ktorých návštevníci Bielej Noci prispievajú do lokálnej ekonomiky:

- Konzumné – suma, ktorú návštevníci BN utratia v meste v podnikoch,
- Regionálna doprava – náklady na osobnú dopravu, resp. na prímestskú hromadnú dopravu,
- Mestská hromadná doprava (MHD) – náklady na miestnu dopravu v rámci Bratislavy,
- Ubytovanie.

Nie všetky typy návštevníkov vytvárajú príjmy pre lokálnu ekonomiku vo všetkých kategóriách. Jediná kategória, ktorá je spoločná, je konzumné. Regionálna doprava je výdavkom len pre návštevníkov z regiónu (kategória B). Keďže príjmy z regionálnej dopravy sú príjmami na úrovni krajov, nezahŕňame túto položku do ďalšej analýzy ekonomických dopadov na ekonomiku mesta Bratislava. Mestská hromadná doprava pozostáva z predaja cestovných lístkov DPB, a.s. (preferujú návštevníci v kategóriách A – C) a predaja kombinovaných produktov pre turistov ako je Bratislava City Card (najmä zahraniční turisti – kategória D). Výdavky za ubytovanie majú opäť len turisti, teda kategórie C a D. Jednotlivé typy výdavkov klasifikované podľa kategórie návštevníka sú zosumarizované v Tab. 1.

Návštevník	Konzumné	Regionálna doprava	Miestna hromadná doprava	Ubytovanie
A	x		x	
B	x	x	x	
C	x		x	x
D	x		x	x

Tab. 1 Výdavky podľa typu návštevníka

2. Kvantitatívna analýza dopadov BN na ekonomiku mesta Bratislava

V Tab. 2 a Tab. 3 sú uvedené základné kvantitatívne parametre týkajúce sa návštevnosti a finančných dopadov Bielej Noci získané počas piatich rokov jej organizovania v Košiciach. Tieto údaje slúžia ako východisko pre analýzu ekonomických vplyvov organizovania BN v Bratislave.

Parameter	Hodnota	Poznámka
Minimálna návštevnosť	21 000	rok 2013 – (vonkajšia teplota 4 stupne, vietor)
Maximálna návštevnosť	61 000	rok 2014
Minimálne konzumné (priemer na osobu)	3,50 €	
Maximálne konzumné (priemer na osobu)	7,00 €	
Ubytovanie – domáci turista	50 €	
Ubytovanie – zahraničný turista	80 €	

Tab. 2 Základné charakteristiky projektu Biela Noc v Košiciach (založené na interných analýzach a štatistických údajoch realizátorov projektu)

Odhad návštevnosti	Rok 2013	Rok 2014
Košičania	16 000	55 000
Domáci turisti	4 000	5 000
Zahraniční turisti	1 000	1 000
Spolu	21 000	61 000

Tab. 3 Odhad návštevnosti v ostatných dvoch rokoch – výrazný rozdiel v domácej návštevnosti bol spôsobený poveternostnými podmienkami v jednotlivých rokoch

Pre potreby kvantifikácie ekonomických dopadov Bielej Noci na lokálnu ekonomiku mesta Bratislava je potrebné definovať 2 základné skupiny parametrov, tak ako to uvádzajú vyššie uvedené tabuľky pre mesto Košice. Ide o jednotkové výdavky jednotlivých skupín návštevníkov a o štruktúru a počet návštevníkov v jednotlivých kategóriách. Pre získanie lepších odhadov boli vypracované 3 základné scenáre:

- Scenár S1 (konzervatívny) – predpokladá najnižšiu návštevnosť a najnižšie výdavky na osobu
- Scenár S2 (priemerný)
- Scenár S3 (optimistický) – predpokladá najvyššiu návštevnosť a najvyššie výdavky na osobu

Jednotkové výdavky na 1 osobu sú na základe skúsenosti z Košíc odhadované na nasledujúcej úrovni:

- Konzumné – 3 cenové hladiny podľa scenára: 5 – 7,5 – 10 €
- Mestská hromadná doprava – pre potreby kalkulácie uvažujeme, že isté percento návštevníkov v kategóriách A – C využije pri doprave na a z podujatia MHD – pri súčasnej tarife predstavuje spätočný lístok približne 2 €. MHD využije len časť návštevníkov (20 – 30 – 40% podľa scenára), ostatní sa prepravujú buď osobnými automobilmi, majú časové lístky alebo prídu na podujatie pešo. V prípade zahraničných návštevníkov (kategória D) uvažujeme, že na cestovanie využijú kombinovanú kartu Bratislava City Card, ktorá umožňuje zároveň aj vstupy do rôznych múzeí. Takáto kombinovaná ponuka je obľúbená u zahraničných turistov vo väčšine destinácií.
- Ubytovanie – na základe údajov zo správy o vývoji cestovného ruchu za rok 2013 boli priemerné denné výdavky zahraničných turistov v Bratislave 110 € [1]. Táto hodnota najpresnejšie odhaduje túto položku, preto ju využívame v odhade výdavkov turistov v kategórii D. Táto hodnota zahŕňa už aj výdavky zahraničných turistov na miestnu dopravu a konzumné, preto ich nevyčísľujeme samostatne. V prípade domácich turistov (kategória C) sme celkové denné výdavky definovali na úrovni 60% hodnoty zahraničných turistov. Táto úroveň zohľadňuje skutočnosť, že v priemere slovenskí turisti uprednostňujú ubytovanie nižších kategórií v porovnaní so zahraničnými turistami a ich výdavky na zábavu a stravovanie sú v priemere tiež nižšie. Percentuálny podiel na úrovni 60% korešponduje aj s pozorovaniami z Košíc.

Vyššie uvedené vstupné parametre odhadovaných dopadov na lokálnu ekonomiku podľa uvedených 3 scenárov sú zosumarizované v Tab. 4 a Tab. 5.

Počet návštevníkov	Scenár S1	Scenár S2	Scenár S3
A – Rezidenti	30 000	50 000	70 000
B – Región	5 000	10 000	15 000
C – SK turisti	3 000	5 000	7 000
D – Zahr. turisti	1 500	2 000	3 000
Spolu	39 500	67 000	95 000

Tab. 4 Štruktúra a počet potenciálnych návštevníkov BN v roku 2015

Výdavok	Scenár S1	Scenár S2	Scenár S3
Konzumné (€)	5	7,5	10
Mestská doprava	2 € - 20%	2 € - 30%	2 € - 40%
Celkový výdavok SK turista	60% z 110 €, t.j. 66 €/deň	65% z 110 €, t.j. 71 €/deň	70% z 110 €, t.j. 77 €/deň
Celkový výdavok zahraničný turista	110 €/deň	110 €/deň	110 €/deň
Počet dní, ktoré strávi v BA návštevník kat. C a D	2	2	2 (kat. C)/3 (kat. D)

Tab. 5 Výdavky podľa kategórie návštevníka

Na základe týchto nastavení simulácie bol určený celkový dopad Bielej Noci na lokálnu ekonomiku v Bratislave podľa nasledujúcich pravidiel:

- Návštevník kategórie A: (počet návštevníkov podľa vybraného scenára x konzumné) + (počet návštevníkov x percento cestujúcich MHD x konštatný výdavok na MHD vo výške 2 €)
- Návštevník kategórie B: (počet návštevníkov podľa vybraného scenára x konzumné) V tejto kategórii neuvažujeme náklady na MHD, pretože návštevníci sa buď dopravujú priamo osobnými automobilmi do blízkosti podujatia alebo prídu na železničnú resp. autobusovú stanicu, ktorá sú v pešom dosahu.
- Návštevník kategórie C: (počet návštevníkov podľa vybraného scenára x celkový výdavok podľa scenára). Celkové náklady tejto kategórie zahŕňajú všetky položky (ubytovanie, miestnu dopravu, konzumné)
- Návštevník kategórie D: (počet návštevníkov podľa vybraného scenára x celkový výdavok podľa scenára). Celkové náklady tejto kategórie zahŕňajú všetky položky (ubytovanie, miestnu dopravu, konzumné)

V nižšie uvedenej tabuľke sú vyčíslené potenciálne prínosy podujatia Biela Noc pre lokálnu ekonomiku mesta Bratislava. Zvlášť sú uvedené položky, ktoré priamo predstavujú potenciálne príjmy mesta, resp. príjmy organizácií s majetkovou účasťou mesta. Ide o nasledujúce položky:

- Daň za ubytovanie: 1,65 € x počet ubytovaných návštevníkov (uvažujeme s jedným prenocovaním každého ubytovaného návštevníka v scenároch 1 a 2, a s 2 prenocovaniami návštevníka kategórie D v optimistickom scenári 3).
- Bratislava City Card – v prípade každého zahraničného hosťa (kategória D) uvažujeme so zakúpením tejto mestskej karty na 2 dni, resp. 3 dni.
- Príjmy z cestovného MHD – objem predaja je proporcionálny k počtu návštevníkov kategórie A podľa scenárov v Tab. 5.

Položka (v €)	Scenár 1	Scenár 2	Scenár 3
Celkový prínos pre ekonomiku mesta	913 000 €	1 630 000 €	2 974 000 €
Priemerný ekonomický prínos na 1 návštevníka	23,11 €	24,33 €	31,30 €
Priame príjmy mesta	37 425 €	65 550 €	122 450 €
- z toho daň za ubytovanie	7 425 €	11 550 €	21 450 €
- z toho Bratislava City Card	18 000 €	24 000 €	45 000 €
- z toho príjmy za cestovné	12 000 €	30 000 €	56 000 €

Tab. 6 Ekonomické prínosy BN pre mesto Bratislava podľa typu scenára

Kategória	Scenár 1	Scenár 2	Scenár 3
A – Rezidenti	162 000 €	405 000 €	756 000 €
B – Región	25 000 €	75 000 €	150 000 €
C – SK turisti	396 000 €	710 000 €	1 078 000 €
D – Zahr. turisti	330 000 €	440 000 €	990 000 €
Spolu	913 000 €	1 630 000 €	2 974 000 €

Tab. 7 Ekonomické prínosy BN pre mesto Bratislava podľa kategórie návštevníka

3. Potenciálny vývoj do budúcnosti

Na základe pozorovaní z realizácie Bielej Noci v Košiciach je možné konštatovať, že po počiatočnom zoznámení návštevníkov podujatia v prvom roku jeho organizácie (2010) došlo k jeho etablovaniu v portfóliu kultúrnych podujatí, ktoré sa v meste každoročne konajú. Z pohľadu nárastu počtu návštevníkov vykazuje podujatie rastový trend s medziročnou mierou nárastu viac ako 10%. Čo sa týka štruktúry a objemu výdavkov na osobu, medziročne nedochádza k významným zmenám. Z tohto dôvodu, 2 kľúčové parametre rozvoja Bielej Noci v Bratislave sú:

- Výsledky prvého ročníka organizácie BN v Bratislave – prijatie tohto podujatia obyvateľmi a návštevníkmi mesta.
- Zvýšenie návštevnosti podujatia získaním návštevníkov zo spádovej oblasti hlavného mesta.

Čo sa týka potenciálu spádovej oblasti je potrebné si uvedomiť počet obyvateľov SR žijúcich v dojazdovej vzdialenosti 100 km resp. 90 minút od Bratislavy. Počet obyvateľov tejto oblasti je uvedený v Tab. 8.

Lokalita	Počet obyvateľov (ŠÚ SR 31. 12. 2014)
Mesto Bratislava	419 678
Bratislavský kraj	625 167
Trnavský kraj	558 677
Mesto Trenčín	55 857
Nové Mesto n. Váhom	62 531
Mesto Nitra	78 033
Spolu	1 380 265

Tab. 8 Veľkosť spádovej oblasti

Keď zoberieme do úvahy, že počet návštevníkov Bielej Noci v Košiciach na úrovni 60 000 predstavuje približne 25% populácie mesta, v podmienkach Bratislavy 25% predstavuje približne 105 000 obyvateľov. Štvrtina populácie spádovej oblasti z Tab. 8 je takmer 350 000 obyvateľov. Takéto percento návštevnosti z celého regiónu je síce málo pravdepodobné, ale umožňuje získať obraz o rastovom potenciále podujatia do budúcnosti. Navyše nie je možné zabudnúť ani na región Viedne s jeho 1,8 miliónom obyvateľov, ktorý je prepojený dobrou cestnou a vlakovou infraštruktúrou s Bratislavou, čím predstavuje ďalší potenciálny trh odkiaľ je možné v budúcnosti získať návštevníkov podujatia.

Okrem ekonomických prínosov, ktoré sú funkciou predovšetkým celkovej návštevnosti podujatia, je potrebné uvažovať aj s nefinančnými prínosmi ako napr.:

- Biela Noc sa môže stať jedným z vlajkových kultúrnych projektov mesta
 - Propagácia mesta doma aj v zahraničí
 - Rozšírenie ponuky umeleckých aktivít pre široké spektrum obyvateľov mesta a okolia
-

Zdroj:

[1] *Správa o vývoji cestovného ruchu za rok 2013 – Dostupné na http://visit.bratislava.sk/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=700013&id_dokumenty=11017005*

Dopadovú štúdiu Bielej noci v Bratislave vypracoval Ing. Tomáš Bálint, PhD, ktorý momentálne pôsobí vo výskume v Centre d'Economie de la Sorbonne, Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne v Paríži.